

CARSTEN NIEBUHR

MASKÁT

Følgende tekst er et uddrag fra andet bind af Carsten Niebuhrs *Rejsebeskrivelse fra Arabien og andre omkringliggende lande*, oversat til dansk af Hans Christian Fink og under udgivelse i bogserien Carsten Niebuhr Biblioteket, Forlaget Vandkunsten.

Maskát tilhører en uafhængig arabisk prins som residerer i Rosták og kalder sig imam af Oman.¹ Indbyggerne i denne provins er muhamedanere. De holder altså Koranen for deres fornemste lovbog. De bekender sig imidlertid til en sekt, som kalder sig Abâdier eller Beiasiter, og som ganske vist længe har været kendt af de arabiske forfattere, men så vidt jeg ved, slet ikke har været bemærket af de europæiske rejsende. Sunnierne såvel som shiitterne kalder dem chawaredsjier, men dette er et øgenavn, som er lige så forhadet i Oman, som navnet râfedi er blandt perserne eller navnet kætter blandt tyskerne. Abul Faragius omtaler allerede disse chawaredsjier,² og jeg tvivler ikke om, at det er de samme som Sales³ og andre forfattere kalder kharejites. Deres grundsætninger stemmer nemlig overens med det, andre har hævdet om kharejiterne, nemlig at de ikke indrømmer efterkommerne efter Muhammed eller Ali noget fortrin frem for andre arabere af gamle familier.

Ingen mig bekendte muhamedanere gør så lidt stads af sig selv og lever så mådeholdent som disse beiasiter. De ryger ikke tobak, de drikker ikke engang kaffe og altså endnu mindre stærke drikke. Den fornemme klæder sig ikke prægtigere end den ringere, bortset fra at han for eksempel har en finere turban på hovedet og en mere kostbar sabel ved hoften eller kniv foran maven. De lader sig ikke let rive med af heftige lidenskaber; de er høflige mod fremmede og tillader samme at leve uforstyrret i Maskát efter deres egne love. Mens banjancerne i Jemen er tvunget til at begrave deres døde, kan de herboende brænde dem, og mens jøderne i muhamedanernes øvrige lande er tvunget til ved deres klædedragt at adskille sig fra andre nationer, så har de her lov til at klæde sig fuldkommen som araberne. Når en banjancer, en jøde eller en kristen i sunniernes lande bliver antruffet hos en muhamedanerinde, skal han blive muhamedaner eller i det mindste betale en stor pengebøde. Hos beiasiterne i Maskát bekymrer regeringen sig derimod ikke om dette, for så vidt den fremmede blot henvender sig til sådanne kvindfolk, om

hvem det er bekendt, at de i øvrigt også hengiver sig til muhamedanere for penge. Af disse liderlige kvindfolk bor der en hel masse i et særligt kvarter uden for byen.⁴ I øvrigt er politiet her så fortræffeligt, at man slet ikke hører om tyverier, om end det ikke er sjældent at se købmandsvarer stå langs vejen i ugevis. Ingen må vise sig på gaden om natten uden lygte, og for at der ikke skal blive bragt varer ind og regeringen derved bedrages for tolden, må ingen båd lægge til land efter solnedgang, ja, man må ikke engang bevæge sig fra det ene skib til det andet.

Imamen har i denne by en wâli eller kommandant, en wekîl eller direktør for den herværende told, under hvilken også alle købmænd og fremmede står, samt en kadi. Antallet af banjanere eller indere, såvel købmænd som håndværkere og tjenere, der opholder sig her, regner man til tolv hundrede. Jøder bor her kun få af, og slet ingen europæere. Jeg havde fra Bombay anbefalings skrivelser til den herværende wekîl og til englændernes mægler, en banjaner, som begge viste mig høflighed. Førstnævnte besøgte jeg kun sjældent for ikke at behøve at aflægge regnskab over for ham om mine forretninger, ikke mindst grunden til, at jeg spadserede så meget i og omkring byen, hvilket han ikke var vant til hos de øvrige europæere, som kom hertil. Sidstnævnte skaffede mig bekendtskab med et par arabere og med jødernes sheik, som alle kendte dette land godt. Derigennem erholdt jeg forskellige geografiske og andre efterretninger om Oman, som man allerede finder i *Beskrivelse af Arabien*. Jeg vil derfor her blot anføre noget om beliggenheden af byen Maskát, som jeg har lavet et grundrids af på tavle XV.

Maskát er godt befæstet såvel kunstigt som fra naturens hånd. På og ved de stejle klipper på begge sider af havnen, i hvilken de største skibe kan ligge for anker i sikkerhed for alle vinde, er der forskellige batterier og kasteller, som er stærkt bestykket med kanoner. Af sidstnævnte er især de to kasteller Mirâni (1.) og Jelâli (2.) bemærkelsesværdige, fordi de er de rummeligste og ligger tæt ved byen på stejle klipper. Batterierne og tårnene (3.) er kun små. Byen er omgivet af en mur, som ganske vist kun er svag, men har otte tårne eller snarere batterier med kanoner. Svagest er den på nordvestsiden; for her (4.) er der et stort gitter af træ i bymuren for at skaffe afløb for det vand, som i regntiden med stor voldsomhed fosser ned fra de omkringliggende bjerge. Eftersom de herboende indbyggere søger endnu mindre pragt og bekvemmelighed end andre muhamedanere, så er deres huse gennemgående dårlige. Selv de to moskéer, de har, er små og mørke, og ingen af dem har minareter. De bedste bygninger i denne by er to portugisiske kirker, hvoraf den ene nu er bolig for wâlien, mens den anden er varelager. Uden for byen er der en temmelig stor slette med nogle haver, som i den varme tid er behagelige nok takket være den skygge, man her kan have af daddel- og andre træer. Kunst må man imidlertid slet ikke forvente her. Og de huse uden for bymuren, som man kan kalde en forstad til Maskát, er ligesom en del af husene inde i byen lutter dårlige hytter dækket med måtter. Alt er godt befæstet fra naturens hånd. Sletten er omgivet af stejle og nøgne klipper og har kun tre smalle udgange, som let kan forsvares. Den ene udgang (5.) fører til Söddof, den anden (6.) til Kalbu og den tredje (7.) til Mattrach. De to første steder er dårlige landsbyer. Det sidste er en dårlig by med et kastel, og alle tre ligger ved havet. Maskát ligger altså for enden af en havbugt mellem to stejle klipper på et forbjerg eller en halvø. Dens polhøjde er efter mine observationer 23°, 37', og dens afstand fra Bombay er ifølge de engelske skipperes anmærkninger 12° mod vest. Disse hævder også at have bemærket, at vandstanden her er højest klokken 11 på dage med

ny- og fuldmåne, og at vandet stiger 12 til 14 fod ved højvande. Magnetnålens afvigelse er mellem 4 og 5 grader mod vest.

Ved foden af et bjerg (ved 8.) er der en brønd, som i den tørre årstid forsyner Maskát med frisk vand. Dette bliver her meget møjsommeligt i en stor lædersæk trukket op af en okse (ligesom det bliver af et menneske ved B. på den 15. tavle i *Beskrivelse af Arabien*), hældt over i en vandbeholder og gennem rør ledet til havnen, således at også både med liden møje kan tage vand ind. Denne vandledning synes at være portugisernes værk. Vandet løber ud af to jernrør (ved 9.), som sandsynligvis engang har været lukket med haner. Nu bliver de blot bundet til med læder, som må løses op, hver gang der er én der henter vand. I de to kasteller 1. og 2. er der store vandbeholdere, som hele tiden holdes fyldt med dette vand.

Andre rejsende har villet forsikre, at det i Maskát knap nok regner en gang om året.⁵ Under mit ophold i denne by regnede det dagligt fra den 12. til den 17. januar, og vi havde overhovedet så meget skyet vejr, at jeg havde måttet rejse herfra uden at have indhentet tilstrækkelige observationer af polhøjden, hvis jeg ikke havde været opmærksom natten mellem den 11. og den 12. januar. I sommermånederne derimod, når solen kommer nær zenit, og solstrålerne desuden skinner tilbage fra de omkringliggende nøgne bjerge, er der vel i denne by så varmt som få andre steder i verden. Bjergene på Omans kyst synes i det hele taget at være nøgne og ufrugtbare. Derimod er dalene desto bedre opdyrkede. I Maskát er der derfor en overflod af alle hånde skønne frugter, kødet er her i mængder og meget godt, og havet leverer en overflod af fisk.⁶ Af de produkter, som udføres fra Oman, er dadlerne de vigtigste. Heraf går der fra forskellige havne hele skibsladninger fulde til Den arabiske Havbugt, til Indien og andre egne. Maskát er endvidere oplagsplads for de fleste varer, som kommer fra Den persiske Havbugt til Hadramat, Jemen, Hedsjås og hele Indien eller derfra skal bringes til Den persiske Havbugt. Det samme siger Arrianus og andre gamle græske forfattere om Mosca, en havn i denne egn, og formentlig Maskát selv. For ikke blot har navnene en stor lighed, men eftersom kysten består af en hård klippeart og vandet nær ved samme er dybt, så kan man næppe slutte andet, end at havnen i Maskát allerede for nogle tusind år siden har været lige så god, som den stadig er. Hos Abulfeda og i tavlerne hos Nasser ed dîn og Ulug Beigh finder jeg ikke byen Maskát nævnt. Sohâr var dengang den vigtigste handelsby i Oman. Måske var regeringen i Maskát altså på den tid af en sådan beskaffenhed, at undersåtterne ikke kunne drive handel med udlændinge. Derfor kan dens navn være forblevet de nævnte forfattere ubekendt.

Så vidt jeg ved, er der endnu ikke nogen europæer, der er rejst ind i landet fra Maskát. Imidlertid fortjener provinsen Oman at blive nærmere besøgt af jordbeskrivere og naturkyndige, og efter hvad jeg hørt i Maskát, så rejser man i den herboende imams distrikt med lige så stor sikkerhed som i Jemen.⁷ Dels min sundhed, dels andre omstændigheder tillod mig ikke at foretage denne rejse. Vel har man ofte her lejlighed til at tage til Den persiske Havbugt med et lille skib, som araberne kalder tarâd eller trânkî (og hvis byggeart allerede blev beskrevet i første bind, s. 323). Jeg anså det imidlertid ikke for tilrådeligt at rejse, eftersom man på samme i denne årstid er for meget udsat for det rå vejrlig og ofte heller ikke er sikker mod sørøvere. Derimod har man på et europæisk skib intet at frygte for sidstnævnte. Kaptajn Price, med hvem jeg var kommet til Bombay, havde jeg allerede ladet sejle af sted til Den persiske Havbugt, fordi jeg ventede et engelsk europæisk skib, som skulle afsejle fra Bombay kort tid efter os. Dette var ankommet den

12. Da jeg nu frygtede ikke senere at få så god en lejlighed til at komme til Den persiske Havbugt, så overlod jeg rejsen til det indre af Oman til dem af mine efterfølgere, hvem tid og omstændigheder bedre tillader det, og rejste fra Maskát den 18.

Noter

1. *Beskrivelse af Arabien*, s. 295.
2. Pocockii specimen historiae arabum, p. 26, 269.
3. Preliminary discourse, p. 173. History of the Ottoman Empire by Rycaut, p. 227.
4. Blandt de forskellige kaster i Indien er der også danserinder, som i lighed med gasierne i Egypten og tschinganerne i Konstantinopel danser og synger for penge for enhver, der vil betale derfor. Men de hedenske danserinder gifter sig aldrig. Deres døtre lærer mødrenes håndværk, og sønnerne bliver som regel soldater. To englændere og jeg lod en aften i Maskát nogle af disse danserinder, som opholdt sig sammesteds på grund af de indiske købmænd, komme til os, men deres dans og deres musik fandt jeg ikke bedre end gasierne i Egypten. En anden aften lod vi hente tre unge indere, hvoraf den ene spillede en violin magen til den, der er afbildet ved E. på den 26. tavle i første bind; den anden havde et par metalbækkener og den tredje en tromme bundet tværs over maven. Alle tre sang og dansede. Disse unge mennesker så jeg med fornøjelse. Af deres indiske sange forstod jeg ganske vist ikke et ord, men af deres gebærder og musik kunne jeg næsten forstå alt. De sang mestendels om kærlighed og heltebedrifter og et stykke, hvori de fremstillede portugiserne i deres nuværende tilstand. Disse er ikke længere de helte, de var i det århundrede, hvor de erobrede Indien. De har kun lidt tilbage af deres store besiddelser i denne verdensdel; imidlertid opfører de sig i deres samtaler og hele adfærd stadig lige så stolte som nogen sinde; det sidste blev udtrykt så fremragende af inderne, at det ikke kunne være gjort bedre af europæiske komedianter. Mens danserinderne næsten altid bliver stående på samme sted og kun bevæger kroppen, så lavede disse dansere indimellem veritable spring. I det hele taget dansede og spillede de fuldkommen taktmæssigt. Alle deres melodier var, ligesom dem jeg har hørt hos araberne, perserne og turkmenerne, i fire fjerdele eller 4/2 takt. De skiftes ofte til at synge; og når flere synger samtidig, så hører man hos alle den samme melodi, for så vidt ikke én synger en konstant bas.
5. Voyage d'Ovignon Tom. II, p. 127. Denne rejsebeskrivelse er ellers meget god. Et bevis på, at en rejsende ikke kan erholde lige tilforladelige efterretninger om alt.
6. Alexander Hamilton forsikrer, at araberne i Maskát kan besværges fiskene. Han påstår selv at have set én stå her på kysten og råbe tål, tål, tål! (kom!), og at fiskene derpå kom i store mængder. Jeg har i denne havn set så mange fisk som ellers intet andet sted i verden, men jeg aldrig hørt, at fiskene kommer ind til kysten, når en araber kalder på dem. Fiskerne sad her på lige så små flåder, som dem fiskerne betjener sig af ved Den arabiske Havbugt (*Beskrivelse af Arabien*, s. 215), og fangede fiskene enten med net eller med snøre eller en vis frugt, som bedøver dem, når de spiser deraf.
7. Hvad Ovington, Tom. I, p. 136, og Hamilton (Account of the East Indies, Tom. I, p. 58) fortæller om araberne i Omans opførsel over for en Eduard Saij, som led skibbrud på deres kyst, bekræfter det, jeg ovenfor har sagt om dem.

Litteratur

Hamilton, Alexander
1727 A new account of the East Indies, being the ... remarks of Capt. A. H. who spent his time there from ... 1688 to 1723. 2 vols. Edinburgh.

Niebuhr, Carsten
1772 Beschreibung von Arabien. Aus eigenen Beobachtungen und im Lande selbst gesammelten Nachrichten. København.

- Ovington, John
1725 Voyages de Jean Ovington, faits à Surate & en d'autres lieux de l'Asie & de l'Afrique.
Traduit de l'anglois. Paris.
- Pocock, Edward (ed.)
1650 Specimen Historiæ Arabum sive Gregorii Abul Faragii de Origine et Moribus Arabum
succincta narratio, in linguam Latinam conversa, notisque illustrata. Oxford.
- Rycaut, Paul
1668 The Present State of the Ottoman Empire. Containing the maxims of the Turkish Politie, the
most material points of the Mahometan Religion ... their military discipline ... Illustrated with
divers pieces of sculpture, representing the variety of habits amongst the Turks. London.
- Sale, G.
1734 The Koran, commonly called the Alcoran of Mohammed, translated into English immediately
from the original Arabic, with explanatory notes taken from the most approved commentators.
To which is prefixed a preliminary discourse. London.